

21. ULUSAL FARMAKOLOJİ KONGRESİ

5. KLİNİK FARMAKOLOJİ SEMPOZYUMUNUN ARDINDAN

Prof. Dr. Canan Uluođlu

Gazi Üniversitesi Tıp Fakóltesi

Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Ankara

Gelenek haline gelmiş olan “Klinik Farmakoloji Sempozyumları”nın beşincisi bu yıl, 19-22 Ekim 2011 tarihleri arasında Eskişehir’de yapılan 21. Ulusal Farmakoloji Kongresinde düzenlendi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve sevgili hocamız Prof. Dr. Kevser Erol’un başarılı ev sahipliğinde düzenlenen kongremizin ardından, Klinik Farmakoloji Sempozyumu notlarını kısaca sizlere aktarmak da bana düştü.

19 Ekim 2011 tarihinde tam gün süren sempozyum, başta dernek başkanımız Prof. Dr. Öner Süzer ve ardından da Klinik Farmakoloji Çalışma Grubu (KFÇG) Başkanı olan Prof. Dr. Ahmet Akıcı’nın konuşmaları ile başladı. Ahmet Akıcı ağırlıklı olarak, KFÇG aktivitelerinden ve Klinik Farmakolojinin ilgi alanına giren alt başlıklardan söz etti. Klinik Farmakoloji başlığı altında, akılcı ilaç kullanımı (AİK), terapötik ilaç izlemi, farmakogenetik, farmakoekonomi, farmakoepidemioloji, farmakovijilans, biyoyararlanım ve biyoeşdeğerlik, klinik ilaç araştırmaları ve özel hasta gruplarında ilaç kullanımınının yer aldığını belirtti ve tüm bu başlıklarda yapılacak aktivitelerin, Klinik Farmakoloji çatısı altında gerçekleşmesinin önemine değindi. Aksi durumda, KFÇG’nun içinin boşaltılabileceğini ve esas hedef olan, klinik farmakolojiyi duyurma ve yaygınlaştırma çabasının cılız kalabileceğini vurguladı. Üzerinde önemle durduğu bir başka nokta ise, AİK eğitimi konusunda dernek yönetim kurulunun kendi içinde oluşturduğu bir komisyonun, KFÇG sorumluluk alanı ile olan çakışmasından duyduğu kaygı idi. Dernek Yönetim Kurulu ve KFÇG’nun yetki ve sorumluluklarının, bu bağlamda görev tanımlarının daha net ortaya konması konusundaki talebini de iletmış oldu.

Daha sonra 5. Klinik Farmakoloji Sempozyumu, moderatörlüğünü Prof. Dr. Şule Oktay’ın yaptığı “*Dünden bugüne akılcı ilaç kullanımı uygulamaları*” başlıklı panelle devam etti. AİK konusunda Türkiye’deki ilk girişimlerin mimarı olan Şule hocamız, öncelikle gelinen noktadaki memnuniyetinden ve bu manzarayı geçmişte hayal bile edememiş olduklarından söz ederek ilk konuşmacıya söz verdi. Panelin ilk konuşmacısı Ahmet Akıcı idi ve Türkiye’deki uygulamalardan söz etti. 1990 yılından sonra ülkemizde ivme kazanmış olan çalışmaların sonucunda KFÇG’nun kurulduğunu ve o günden bu zaman kadar konunun tüm tarafları ile (Sağlık Bakanlığı, meslek örgütleri, v.b) işbirliği içinde bulunduğunu belirtti. Daha sonra Doç. Dr. Ezgi Gülmez (Bordeaux Üniversitesi) dünyadaki AİK uygulamalarından söz etti. Bu başlık altında daha çok, Dünya Sağlık Örgütünün bu konuya bakış açısı, uluslar arası düzenlemeler ve öneriler vardı. Özellikle Avrupa, Avustralya, Asya ve Afrika ülkelerinin AİK ile tanışma yılları ve ülkeleri için öngördükleri politikalar vurgulandı.

Kısa bir arayı takiben ikinci panel olan “Akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasında eğitim faaliyetleri” konuşuldu ve moderatörlüğünü Prof. Dr. Zafer Güney yaptı. İlk konuşmacı olan Prof. Dr. Ayşe Gelal, “Akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasında tıp fakültelerinde eğitim faaliyetleri” başlıklı bir konuşma yaptı. Bu konuşmada, yeterli bilgi ve deneyime sahip olmayan hekimlerin akılcı olmayan reçeteleme yaptıkları ve bu durumun hem mezuniyet öncesi hem de sonrası yapılacak AİK eğitimleri ile düzelebileceğine dikkat çekti. Diğer yandan bilginin daha çok teorik kaldığını, pratikteki faydayı da doğrudan ölçme yöntemleri üzerinde çalışılması gerektiğini vurguladı. İkinci konuşmacı ise Sağlık Bakanlığı Hıfzısıhha Mektebinden Dr. Ayşegül Gençoğlu idi. Ayşegül Gençoğlu, “Uzaktan eğitim yöntemi ile akılcı ilaç kullanımı eğitimi” konusunda bir sunum yaptı. 2008-2010 yılları arasında Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Programı yenilik transferi kapsamında uzaktan eğitim yoluyla “AİK konusunda Sanal Öğrenme Ortamı” eğitim projesinin detaylarından söz etti. Bu projede danışman olarak Prof. Dr. Ahmet Akıcı ve Prof. Dr. Zafer Güney’in yer aldığını ve bu eğitim ile pek çok doktora ulaşmanın mümkün olabileceğini bu yolla da, hem etkin hem de daha az maliyetle kapsamlı bir öğrenme sağlanabileceğini belirtti.

Öğlen arasını takiben katılımcılar, Klinik Farmakoloji Çalışma Grubunun, Klinik Toksikoloji Çalışma Grubu ile ortaklaşa düzenlediği bir konferansı dinleme fırsatı buldu. Moderatörlüğünü Prof. Dr. Melih Babaoğlu’nun yaptığı konferansda, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Onkoloji Bölümünden Prof. Dr. İsmail Çelik “Kanser tedavisinde ilaç-bitkisel ürün etkileşimleri” isimli ve oldukça renkli bir sunum yaptı. Klinik pratiklerinde özellikle hangi ürünlerle karşılaştıklarını, hastaların ve medyanın bakış açısını anlattı. Ayrıca, tıpta örselenebilir grup olarak adlandırılan kanser hastalarının, umut tacirleri de denilebilecek bir grup yanlış insan elinde nasıl sömürülebildiğine dikkat çekti.

Bu ortaklaşa konferansın ardından Klinik Farmakoloji ve Klinik Toksikoloji grupları tekrar ayrı oturumlara ayrıldılar ve Klinik Farmakoloji Sempozyumu bir panelle devam etti. Prof. Dr. Ahmet Akıcı’nın moderatör olduğu panelin konusu “Akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasında eğitim dışındaki diğer faaliyetler” idi. Bu panelin üç konuşmacısı da akademi dışından ve sağlık otoriteleri cephesindendi. Kuşkusuz akılcı ilaç kullanımı konusunda yol alınacak ise, bu tek başına fakültelerin değil Bakanlığın da katkıları ile olacaktır. İlk konuşmacı Sağlık Bakanlığı Hıfzısıhha Mektebinden Dr. Ali Alkan idi ve “Akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasında ulusal rehberler ve reçete izlem faaliyetlerinin katkıları” isimli bir sunum yaptı. Birinci basamağa yönelik tanı tedavi rehberlerinin başta aile hekimleri olmak üzere tüm birinci basamakta çalışan hekimlere yönelik olarak hazırlandığını ve AİK konusunda da bu anlamda yol gösterici olduğunu belirtti. 39 rehberle 2002’de başlayan çalışmaların, 2003’de 69’a çıktığını ilettili. Web bazlı olarak da sunuma başlanmasının planlandığını söyledi. “Geri ödeme sistemi ve akılcı ilaç kullanımı ilişkileri” başlıklı konuşmayı ise Sosyal Güvenlik Kurumundan Dr. Hüseyin Kılıçaslan yaptı. Kılıçaslan, Türkiye’de uygulanan geri ödeme sisteminde Akılcı İlaç Kullanımı’nın giderek artan rolünü vurgulayarak, AİK’nın sağlık sistemi içerisindeki öneminden bahsetti. Panelin son konuşmacısı aynı zamanda bir farmakolog olan ve şu anda Sağlık Bakanlığı İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü’nde AİK Şube Müdürlüğünü yürüten Dr. Deniz Dedeoğlu idi. Doktor Deniz Hanım “Akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik Sağlık Bakanlığı

ulusal programı” hakkında konuştu. Bakanlıkta oluşturulmuş bir komisyonun varlığından ve bu komisyonla ortaklaşa hazırlanan programlardan söz etti. Bu program kapsamında, tıbbi kongrelerde AİK başlıklı oturumlara yer verilmesini talep ettiklerinden, ilköğretim ders programlarında bir farkındalık yaratmaya yönelik Milli Eğitim Bakanlığı ile görüşmelerinden söz etti. “Sağlıkta Performans ve Kalite Yönergesi”nin hazırlandığına ve ülkelerin ilaç kullanım politikalarının paylaşıldığı ICIUM (International conference for improving use of medicines) toplantısının Antalya’da düzenleneceğine vurgu yaptı. Ayrıca, yapılması planlanan özellikle medya aracılı halka yönelik tanıtımlardan, hazırlanmış afişlerden örnekler verdi ve kısa bir süre sonra çeşitli televizyon programlarında aynı anda gösterime girmesi planlanan kısa metrajlı filmlerden söz etti.

5. Klinik Farmakoloji Sempozyumunun son oturumu “Akılcı ilaç kullanımı uygulamalarıyla ilgili yeni yapılanma sürecinde klinik farmakolojinin belirleyici rolü” başlığında gerçekleştirildi. Oturum başkanı Prof. Dr. Oğuz Kayaalp hocamızdı ve ilk konuşmayı da kendisi yaptı. Konuşmasında “Türkiye klinik farmakoloji algısı ve beklentiler”den söz etti. Oğuz Hoca bu alandaki çalışmalardan ve yıllar içindeki gelişmelerden söz etti. Türkiye’de klinik farmakolojinin gelişebilmesi için: 1. Sağlık Bakanlığı’nın klinik farmakoloji eğitim programı oluşturması konusunda karar alması gerektiği, 2. Eğitim programının güncel şekilde oluşturulması gerekliliği ve 3. Bu programda mutlaka zorunlu ve bazıları da seçmeli olacak şekilde, “biyoistatistik, klinik farmakokinetik, BY-BE, farmakoepidemioloji, farmakoekonomi, kanıta dayalı tıp, AİK, farmakovijilans, İKU (İyi klinik uygulamaları) ve ICH/UUK ile ilgili uygulamalar olması gerektiğine vurgu yaptı. Panelin ikinci konuşmacısı Doç. Dr. Hanefi Özbek idi. Bilindiği gibi yine bir farmakolog olan Hanefi Bey Sağlık Bakanlığı İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Kendisi “Akılcı ilaç kullanımı uygulamalarına yönelik sağlık otoritesinin klinik farmakolojiden beklentileri” isimli bir sunum yaptı. Konuşmasının ana mesajında, Bakanlığın her koşulda farmakologlarla iş birliğine açık olduğu ve klinik farmakolojinin gelişimi konusunda kendisinin de bir farmakolog olarak desteklerini esirgemeyecekleri vardı. Gerek klinik farmakolojinin yan dal uzmanlığı olarak yapılandırılmasındaki çabalarından gerekse yeni klinik farmakologların yetişmesi konusunda ellerinden gelen desteği verebileceklerinden söz etti. Yapılandırılmakta olan Türkiye İlaç Kurumunda da danışmanlık verebilecek olan klinik farmakologlara gereksinim vurgulandı. Panelin ve sempozyumun son konuşmacısı olan Prof. Dr. Zafer Güney ise “Akılcı ilaç kullanımı uygulamaları ve klinik farmakoloji ilişkisinin akademik düzeyde katkıları” isimli bir sunum yaptı. Sunumda özellikle Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalında bu konuda yapılan uygulamalar örneklendi ve Farmakoloji Anabilim Dallarında Klinik Farmakoloji bilim dallarının kurulmasının, bu konuda akademik eğitim almış kişilerin artmasında önemli katkılar sağlayacağı belirtildi.

5. Klinik Farmakoloji Sempozyumuna genel olarak bakıldığında, gelinen noktada kafalarda soru işareti olan temel konuların tartışılabildiğini, yeterli olmamakla birlikte bazı çözüm önerilerinin sunulabildiğini ama en azından, bazı bam tellerine basılabildiğini söylemek mümkün. Kuşkusuz bir konuda yol alabilmenin temel şartı öncelikle o konuyu tartışmaya açabilmektir. Bu sempozyumlar da bunu sağlamaktadır. Önemli olan aynı hedef etrafında buluşabilmek, klinik farmakolojiye gönül veren herkesi kucaklayabilmektir. Bu konu ile

ilgilenen her farmakoloğun, klinik farmakoloji adına az ya da çok bir katkısı olabileceği fikrindeyim.

Bu sempozyum gününün kapsamında değil ancak kongrenin sonunda, tüm oturumlar tamamlandıktan sonra dernek başkanımız Prof. Dr. ner Szer'in geri bildirimleri aldığı son toplantıda da, aslında klinik farmakoloji yine gündemi belirledi demek sanırım yanlış olmaz. Her ne kadar kongrenin son günü ve son oturumu olması itibari ile katılım düşük olsa da, Türkiye genelinde klinik farmakoloji adına bazı niversite ya da devlet hastanelerinde yapılan uygulamaları tartışmak ve ilgili kişilerin deneyimlerini dinlemek fırsatı oldu. Bu da, 1 gün boyunca konuşulan klinik farmakoloji başlığı altındaki sorunların ya da yapılacak işlerin önümüzdeki günlerde, daha birçok kongre ve toplantıda gündeme geleceğinin habercisi idi.